

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

הכ הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

כִּם אֶת־הַחֶרֶב אֶת־הָרֶעַב וְאֶת־
הַדָּבָר עַד־תָּמוּ מֵעַל הָאָדָמָה
אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם וּלְאֲבוֹתֵיהֶם:

כה (א) הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה עַל־
יְרֵמְיָהוּ עַל־כָּל־עַם

יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרִבִּיעִית לַיהוֹיָקִים
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא

הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנִית לְנְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל: (ב) אֲשֶׁר דִּבֶּר יְרֵמְיָהוּ

הַנָּבִיא עַל־כָּרְעַם יְהוּדָה וְאֵל
כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: (ג) מִן־

שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַיֹּאשִׁיָּהוּ בֶן־
אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם

הַזֶּה זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה
דְּבַר־יְהוָה אֵלַי וְאֶדְבַר אֵלֵיכֶם
אֲשֶׁכֶּיִם וְדִבַּר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם:

א' במקום ה' ושלח

פעמט שיקקע איך אונטער זיא
כיו זיא גאנץ פערטילגט זינד
פאן דעם באדען, דען איך איה
נען אונד איהרען פאטערן איינ
געגעבען.

כה (א) פאלגענדער אויס
שפריך ערגינג אן

ירמיה איבער דאן גאנצע ירדי
שע פאלק אים פיערטען יאה
רע יהויקים, דעם זאנהעם

יאשיהו, קעניגס אין יהודה,
וועלכעס צוגלייך וואר דאן ער
שטע רעגיע רוננס יאהר

נבוכדרצר, קעניגס פאן בבל.
(ג) דאמאלס רעדעטע ירמיהו
צו דעם גאנצען יודישען פאלק

קע אונד צו אללען איינוואה
נערן ירושלים, אלוא: (ג) זייט
דעם דרייאצעהנטען יאהרע

יאשיהו, דעם זאנהעם
אמו, קעניגס אין יהודה,
כיו אויף דען הייטיגען טאג,
דיעזע דרייא אונד צוואנציג

יאהרע הינדורך ערהיעלט איך
אויפטרעגע דעם הערן, אונד
איך רעדעטע צו אויך, רעדע
טע אפט אונד נאכדריקליך,
אבער איהר געהארטעטע

ניכט

ר ש י

כה (א) [בשנה] הרביעית. בשנה שנתחמ' גזר דינס שיגלו ושיטו כוס החמה כמו שאמ'
בענין קח את כוס וגו' וקודם גזר דין אמר לנביא להוכיח' אולי ישנו ולא יתחמס
גזר דינס: (ג) שלש ועשרים. יאשיהו מלך שלשים וחת לא מהם שמי' עשרה שנה נשארו תשע
עשר' וארבע של בנו הרי שלש ועשרים: אשכים ודבר. ל' הוזה הייתי משכים ומדבר תמיד:

ב א ו ר

כה (א) הדבר, נפרשה זאת סיים הנביא החלק הראשון מנבואה זאת, להוכיח את עמו על
פניהם ולהגיד להם פשעם בכלל מימי יאשיהו עד הנה, וליעד את העונש הנא עליהם
ועל כל הגוים, ולדעת חכם א' גדול מחכמי באומות, הפרשה הזאת הקדמה לספר אשר נבא
ירמי' על כל הגוים, ויש סעד לדבריו ממאמרים הרבה נפרשה זאת. היא השנה הראשונה,
ולכן נבא להם גם את הדברים אשר יבאו על הגוים. (ג) אשכם ודבר, עיין מ"ג לעיל ז'
י"ג, והאנ"ף במקום השכם כי אותיות אהו"י מתחלפות, ונכתבה יו"ד המשך שלא כמנהג (ד"ק).

ואל

(ד) וְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֶיכֶם אֶת-כָּל-
 עַבְדָּיו הַנְּבִאִים הַשְּׂכֵם וְשַׁלַּח
 וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְלֹא-הִטִּיתֶם אֶת-
 אָזְנוֹכֶם לִשְׁמֹעַ: (ה) לֵאמֹר שָׁבוּ-
 נָא אִישׁ מִדְרָכּוֹ הַרְעָה וּמְרַע
 מֵעַל לֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל-הָאָדָמָה
 אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם וְלֹא-בְתִיכֶם
 לְמִן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם: (ו) וְאִר-
 תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 לְעַבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וְלֹא-
 תִכְעִיסוּ אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם
 וְלֹא אֶרְעֶ לָכֶם: (ז) וְלֹא-שָׁמַעְתֶּם
 אֵלַי נְאֻם-יְהוָה לְמַעַן הִכְעִסוּנִי
 בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע לָכֶם:
 (ח) לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
 יֵעַן אֲשֶׁר לֹא-שָׁמַעְתֶּם אֶת-דְּבָרַי:
 (ט) הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלִקְחָתִי אֶת-כָּל-
 מִשְׁפָּחוֹת צָפוֹן נְאֻם-יְהוָה וְאֵל-
 נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי
 וְהִבֵּאתִים עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת
 וְעַל-יֹשְׁבֵיהָ וְעַל-כָּל-הַגּוֹיִם
 הָאֵלֶּה סָבִיב וְהִהָרַם מֵתִים
 וְשִׁמְתִים לְשִׁמָּה וּלְשָׂרְקָה

ניכט. (ד) דער עוויגע שיקטע
 אללע זיינע דינער, דיא פרא-
 פעטען צו איך, שיקטע מיט
 יעדעס מארגען זא, אבער
 איהר הארטעט ניכט, צייג-
 טעט גאר קינע נייגונג אנצו-
 הארען: (ה) ער ליעם איך זאגן:
 קעהרעט צוריק יעדער פאזוי-
 נעם באזען וואנדעל פאן דער
 שענדליכען האנדלונגסווייזע,
 אונד איהר ווערדעט צו עוויגען
 צייטען בלייבען אין דעם לאג-
 דע, דא דער עוויגע איך אונד
 אייערן פאטערן איינגעגעבען
 האט. (ו) פאלגעט ניכט פארעם-
 דען געטטערן, איהנען צו די-
 נען אונד זיא אנצוכעטען, ער-
 צירנעט מיך ניכט מיט אייע-
 רער הענדע ווערק, אונד איך
 ווערדע איך ניכטס באזעס ווי-
 דערפארהען לאסען: (ז) אל-
 ליין איהר געהארטעט ניכט
 מיינר שטימע, שפריכט דער
 עוויגע, אונד קרענקטעט מיך
 נור מעהר מיט אייערער הענ-
 דע ווערק צו אייערם אייגענען
 אונגליקע. (ח) דארום שפריכט
 זא דער הערר דער העער-
 שאארען: ווייל איהר מיינען
 ווארטען קיין געהאר געבען
 וואללעט, (ט) זא שיקקע איך
 הין, האלע אללע מיטטער-
 נעטליכען פאלקערשטעטמע,
 שליעסע זיא מיינעם דינער
 נבוכדראצר, דעם קעניגע פאן
 בבל, אן, אינד ברינגע זיא
 היעהער איבער דיזעס לאנד,

אויבער זיינע איינוואהנער אונד איבער אללע דיזעע נאציאנען אומהער, אונד לאסע זיא
 אללעזאמט פעהרעהערען, צום ענטועטצען, צום שוידער אונד צור עוויגען וויסע מאלען.

ב א ו ר

(ס) ואל נבוכדוצר, כלומר ואוקסיס ואתנס אל נבוכדלר וכולם יחד אביא עליכם, ובאשר תרגמתי.

וְלַחֲרָבוֹת עוֹלָם: (י) וְהֶאֱבַדְתִּי
מֵהֶם קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִיחָה
קוֹל חֲתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל רִחִים
וְאֹזֶר נָר: (יא) וְהִיטָה כָּל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְחֲרָבָה לְשִׁמָּה וְעִבְדוֹ
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל
שִׁבְעִים שָׁנָה: (יב) וְהָיָה כְּמִלְאוֹת
שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל־מֶלֶךְ־
בָּבֶל וְעַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה
אֶת־עוֹנָם וְעַל־אֶרֶץ כְּשָׂדִים
וְשִׁמְתִי אֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם:
(יג) וְהִבֵּאתִי עַל־הָאָרֶץ הַהִיא
אֶת־כָּל־דְּבָרֵי אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי
עָלֶיהָ אֵת כָּל־הַכְּתוּב בַּסֵּפֶר
הַזֶּה אֲשֶׁר־נִבְּא יְרֵמְיָהוּ עַל־כָּל־
הַגּוֹיִם: (יד) כִּי עִבְדוּבְכֶם גַּם־

(י) זא פערניטטע איך אונטער
איהנען יעדען טאן דער פריידע
אונד דעם פראהלאקקענס,
דאז ליעד דעם ברויטיגאמס
אונד דער ברויט, דאזגערייש
דער מיהלע אונד דען שיין דער
לאמפע. (יא) דאז גאנצע לאנד
בלייבט וויסט אונד אדע דא
שטעהען, אונד דיעזע פעל-
קער אללע ריענער דעם קעניגע
פאן בבל זיעבענציג יאהרע.
(יב) זינד אבער דיא זיעבענציג
יאהרע צו ענדע, זא אהנדע
איך זיעדער, שפריכט דער
עויגע, אן דעם קעניגע פאן
בבל, אן דיעזעם פאלקע אונד
אן דעם גאנצען לאנדע כשרים
איהר פערגעהען, אונד מאלע
אויך דיעזעם צור עויגען ווי-
סטע. (יג) דאן פאללפיהרע
איך אן דיעזעם לאנדע אללע
מיינע דראהונגען, דיא איך
איבער דאסזעלבע אויסגע-
שפראכען האבע, אללעם,
וואס אין דיעזעם בויע פער-
צייכענט איזט, דאזדיא ווייס-

והבאתי קרי
המה
זאגונג ירמיה'ס איבער אללע פעלקער ענטהעלט, (יד) דאס אויך זיא, מעכטיגען פעלקערן,

ר ש י

(י) קול רמים. סימן הוא לסעודת ברית מילה על שם שטומנין ושוקין לה סממנין לרפואה:
ואזר נר. סימן משתה נך שנינו בסנהדרין: (יג) את כל הכתוב. על צבל: בספר הזה. בסופו:
(יד) כי עבדו צם. כמו כי יעבדו צם צבני צבל: גם המה גוים רמים. מדו ופרס:

ב א ו ר

(י) קול רחים, נימי קדם לא היה להם רחים המתנועע ע"י רוח או מים כרמים שלנו, רק
רחים המתנועע ביד אדם ע"י שפחה כמ"ס עד צנור השפחה אשר אחר הרחים, ונקרא בן
ע"ש שמים אנונים אשר לו רוככות זע"ז, והעליונה נקראת רכב או פלח והתחתונה פלח תחתית
צמקרא או שכן צמשה, ולא היה בית אשר אין שם רחים, והעני שבעניינים לא יכול לחיות בלעדס,
ולכן נאמר בדברים (כ"ד ו') לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוא חובל, ולהגדיל החרבה אמר
פה הנביא שלא ישמע עוד קול רחים בצתיכהס, וכן אור כה, כי כל יושבי מזרח היו להם
נרות דולקות כל הלילה, וצלבד נימי שמה ושון רכבו באריות, נדכתיב ליהודים היתה אורה
וגו'. (יב) ועל הגוי ההוא, אשר בא עמו על הארץ הזאת.

נראסען קעניגען דיענען מיט-
 סען. זא ווילל איך איהנען
 פערנעלטען נאך איהרען טהא-
 טען אונד נאך איהרען האנד-
 לונגען. (טו) דען זא שפריכט
 דער עוויגע, דער גאטט
 ישראל'ס צומיר: נים דען בע-
 כער פאלל דעם צארגוויינעם
 אויס טיינער האנד, אונד גיב
 איהן אללען פעלקערן צו טריי-
 קען, צו וועלכען איך דיר שיקי-
 קע, (טז) דאס זיא טרינקען,
 טויטעלן אונד זינגלאן היי-
 פאללען פאר דעם שויערדטע,
 דא איך ווידער זיא זענדע. —
 (יז) איך נאהם דען בעכער
 אויס דער האנד דעם עוויגען,
 אינד גאב אללען פעלקערן צו
 טרינקען, צו דענען ער מיך
 געשיקט — (יח) ירושלים (כעט-
 זיך), דען שטערטען יהודה'ס,
 איהרען קעניגען אונד פיר-
 סטען, דאמ'ט זיא צור וויסטען,
 צום ענטזעטצען, צום גע-
 שפעטטע אונד צום פלוכע
 ווערדען, זא וויא עס יעטצט
 שאן געשיעהט; ויט פרעה, דעם
 קעניגע פאן מצרים, זיינען
 דיענערן, זיינען פירסטען אונד
 זיינעם גאנצען פאלקע, (כ) אל-
 לען הילפספעלקערן, אללען

המה גוים רבים ומלכים גדולים
 ושלמתי להם כפעלם וכמעשה
 ידיהם: (טו) כי כה אמר יהוה
 אלהי ישראל אלי קח את-
 כוס היין החמה הזאת מידי
 והשקיתה אותו את כל הגוים
 אשר אנכי שלח אותך אליהם:
 (טז) ושתי והתגעשו והתהוללו
 מפני החרב אשר אנכי שלח
 בינתם: (יז) ואקח את הכוס
 מיד יהוה ואשקה את כל הגוים
 אשר שלחני יהוה אליהם:
 (יח) את ירושלם ואת ערי יהודה
 ואת מלכיה את שריה לתת
 אתם לחרבה לשמה לשרקה
 ולקללה כיום הזה: (יט) את-
 פרעה מלך מצרים ואת עבדיו
 ואת שריו ואת כל עמו:
 (כ) ואת כל הערב ואת כל מלכי

ארץ

ר ש י

(ט) כוס היין החמה. נבואת הזרענות: והשקית אותו. הנבא להם שלא תשוב עוד כיום תשוב:
 (טו) והתגעשו. וישתגעו: והתהוללו. לשון הוללות ישתטו: (יח) כיום הזה. כאשר
 כס היום לאח' המורכן כתב ירמיה ספרו: (כ) ואת כל הערב. כל סומכוותא אשר ערוכת
 פרעה

ב א ו ר

(טז) והתגעשו, ענינו הנעה והנדה ממקום למקום, וענין הוללות הוא שגוען וטרוף דעת.
 (יח) את ירושלים, מוסב על והשקית אותו במקרא ט"ו בדמוכז ממקרא כ"ו, ומאמר ואקח
 את הכוס, הוא מאמר מיסגר. כיום הזה, שכבר נכס נבוכדנצר את הארץ ונעשה יהויקים
 עבד לו. (כ) כל הערב, כל סומכוותא אשר ערוכה פרעה ומשענתו עליהם לעזרה (רש"י).
 ארץ

אֶרֶץ הָעוֹץ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ
 פְּלִשְׁתִּים וְאֵת־אֲשַׁקְלוֹן וְאֵת־
 עֹזָה וְאֵת־עַקְרוֹן וְאֵת שְׂאֲרֵית
 אֲשֶׁדּוֹד: (כא) אֶת־אֲדוֹם וְאֵת־
 מוֹאָב וְאֵת־בְּנֵי עַמּוֹן: (כב) וְאֵת
 כָּל־מַלְכֵי צֹר וְאֵת כָּל־מַלְכֵי
 צִידוֹן וְאֵת מַלְכֵי הָאֵלִי אֲשֶׁר
 בְּעֵבֶר הַיָּם: (כג) אֶת־דָּדָן וְאֵת־
 תִּימָא וְאֵת־בוֹז וְאֵת כָּל־קְצוּצֵי
 פָּאָה: (כד) וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֶרֶב
 וְאֵת כָּל־מַלְכֵי הָעֶרֶב הַשְּׂכָנִים
 בַּמִּדְבָּר: (כה) וְאֵת כָּל־מַלְכֵי
 זְמָרִי וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֵילָם וְאֵת
 כָּד־מַלְכֵי מְדִי: (כו) וְאֵת כָּל־
 מַלְכֵי הַצִּפּוֹן הַקְּרָבִים וְהַרְחָקִים

איש

ר ש י

חרגום אישכנוי עד
 קעניגען פֿאָם לאַנדע עוץ, פֿאָם
 לאַנדע פּלשתיים, אשקלון, עוזה,
 עקרון אונד דעם רעסטע פֿאָן
 אשדוד, (כא) אדום, מואב
 אונד דען וואָהנען עמוֹן, (כב)
 אַללען פֿירסטען פֿאָן צר,
 פֿאָן צידון אונד דען קעניגן דער
 אינועל, דיא יענוייטס דעם
 טעערעס ליענט, (כג) דדן,
 חימא, כוז אונד אַללען רונד־
 געשאַרנען, (כד) אַללען אַראָ־
 בישען קעניגען, אַללען קעני־
 גען דער הילעס־עלעקער, דיא
 אין דער וויסטע וואָהנען,
 (כה) אַללען קעניגען פֿאָן זמרי,
 עילם אונד אַללען קעניגען פֿאָן
 מדי, (כו) אַללען קעניגען דעם
 נאַרדענס, דען נאַהען וואָוואָהל
 אַלס דען ענטפֿערנטען פֿאָן

איוני

פרעה ומשענתו עליה' לעורה. הערב גרנטיא"ה בלע"ז: (כב) ואת מלכי האי. כל אלו שמה
 עד כאן שכיני א"י הם: (כג) קלוזי פאה. המוקלי' נקטה אותה הרוח: (כד) מלכי ערב.
 ערביים

ב א ו ר

ארץ העוץ, לדעת הרבה מחכמינו ומחכמי האומות עין הוא בארץ אדום בין מזרים לארץ פלשתיים,
 כדמשמע באיבה (ד' כ"א) וגם היה עין מיוכזי חלזי עשו (כראשית ל"ו כ"ח); ולדעת אחרים עין הוא
 בארץ ארם קרוב לדמשק (ונקרא גוטה בלשונם) כי כן נקרא בן נחור מארם (כראשית כ"ב א'), ושם
 היה איוב, ולהאומרים כי איוב היה לכל לסון ממדבר ערב יהיה שמה מקום עין, כי היושבים שמה
 נקראו חוויטיטען, והוכון שגב לם כי היו שני מקומות הנקראים בשם זה, ועין דפה היה המקום בארץ
 אדום. אשקלון, עוזה, עקרון, ערים גדולים מחאפה סרני פלשתיים ולכל א' וא' מהם שר מיוחד,
 ועיין ספור קורותם ויעוד גבוליהם ומוצבותיהם בשער סלת למנחה. (כא) אדום מואב ובני עמון,
 ארלות עמים ידועים וסמוכים לא"י. (כב) צור וצדון, עיין קורותיהם ועניניהם בשער סלת
 למנחה. אי אשר בעבר הים, לדעת רבים מהאפריזים הוא ספרד שאנו קורין טפאניען כי גם
 שמה בא גבול נלך באניות וכנש הכל עד המקום הזה, ועיין בשער ראשון ליוסיפון אשר כתב
 נגד אשיון. (כג) דדן, ארץ בגבול אדום. חימא, ארץ במזרח מדבר ערב, גם כוז ה' שמה.
 קצוצי פאה, עיין לעיל ט' כ"ו. (כח) זמרי, הוא ארץ קרובה לפנס ומדי ונקראה ע"ג זמרי

אשר

אִישׁ אֶל-אֶחָיו וְאֶת כָּל-
 הַמְּמַלְכֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי
 הָאָדְמָה וּמֶלֶךְ שֹׁשָׁן יִשְׁתַּחֲוֶה
 אַחֲרֵיהֶם: (כו) וְאָמְרַת אֲלֵיהֶם
 כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל שְׁתּוּ וּשְׁכַרוּ וּקְיוּ וּנְפְלוּ
 וְלֹא תִקְוּמוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר
 אָנֹכִי שֹׁלַח בֵּינֵיכֶם: (כז) וְהָיָה
 כִּי יִמְאֲנוּ לִקְהַת-הַכּוֹס מִיַּדְךָ
 לְשִׁתּוֹת וְאָמְרַת אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
 יְהוָה צְבָאוֹת שְׁתּוּ תִשְׁתּוּ: (כט) כִּי
 הִנֵּה בָעִיר אֲשֶׁר-נִקְרָא שְׁמִי

איינאנדער, איבערהויפט אל.
 לען קעניגרייכען דיא אויף
 דעם ערדבאללעזיך בעפינדען,
 דער קעניג ששך אכער זאלל
 נאך דיעזען זאללען טרינקען.
 (כו) דאכייא זאגע איהנען: זא
 שפריכט דער הערר דער
 העערשאַרען, דער גאטט
 ישראל'ס: איהר זאללט טרינג
 קען! איהר זאללט אייך בע-
 רוישען, איהר זאללט שפייען,
 איהר זאללט אומפאללען אונד
 ניכט מעהר אויפשטעהען פאר
 דעם שווערדטע, דאז איך אונ-
 טער אייך שיקקע. (כז) ווער-
 דען זיא זיך אכער ווייגערן, דען
 בעכער אויס דיינער האנד צו
 נעהמען אונד צו טרינקען, זא
 זאגע איהנען: דער הערר דער
 העערשאַרען בעפיעהלט עס
 אייך, איהר מיססעט טרינקען!

עליה

(כט) דען, זעהעט! דען אנפאנג צום אונגליקקע האבע איך געמאכט מיט דער שטארט, דיא מיינען

ר ש י

ערביים: ואח כל מלכי הערב. סומכוותא של ערבייא: (כו) ששך. הוא בבל בני' של א"ת ב"ש:
 (כז) וקיו. כאדם שזוהו יותר מדאי שמקיא: המגר. התגר של מלחמה:
 מחל

ב א ו ר

אשר ילדה קטורה לאברהם. עילם, ארץ היושבת בין חדקל לפרס. (כו) ומלך ששך, לרש"י
 ולכל המפרשים ששך הוא בבל בני' של א"ת ב"ש, ורבים יתמהו למה יעלים פה הנביא שם
 בבל? ההסבן הסבן לעשות כזה לירא אח צן אדם ולדבר בנסתרות, לכן נראה לי דעת אחרת
 בזה, והנביא בחר בכיון פה מלת ששך להחל במלך ולהגדיל מפלתו, כי ששך הסוף בבל, וכמו
 שהעיר נקראת מחזלה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפילס, כן יקראו אותה עתה
 ששך כי שם שכנה חמת המלך ונשחת מלכותו, נקבצו עתה כל הנדמים מארץ הזאת ויושבים
 בהשקטה ובמוחה, כי שם בבל הנגזר מן הכסול בלל, לדעתו הוא תמורת בבלל, כמו בנר
 תמורת בכר ושרש ג"כ כרר, וכמו ממר (משלי י"ז כ"ה) הנא משרש מרר, הוא תמורת מרמר,
 וכן הוא דרך שמות רבים הנגזרים מן פעלים כפולים, להבליע ולהשמיט אות א' משתי אותיות
 אחרונות הדומות בשרש, ולהכפיל האות הראשון, ובענין זה נגזר ששך מפעל ששך שטעמו
 מנוחה והשקטה, כמו והשכתי מעלי את תליונות בני ישראל (נמדבר י"ז ב'), ועומד במקום
 ששך כמו ששך במקום שקשק כידוע למבין, ומעתה יאמר הנביא אז אם ישכון המלך על
 גפי רום המנוחה ושלוה, וכל האנשים אשר נפצו מארצו יהיו תחת ממשלתו, ויושבים איש
 תחת גפנו, ונקרא מלך ששך ולא מלך בבל, ישתה מכוס יין החמה ויפול, ועד"ו יקרא ג"כ
 להלאה (ג"א מ"א) איך נלכדה ששך. (כז) וקיו, יתכן כי שרשו קווא וקיה כמו הוה ויה, ולכן
 תמלל

עֲלֵיהָ אָנֹכִי מֵחַל לַהֲרַע וְאַתֶּם
הִנֵּקָה תִּנְקוּ לֹא תִּנְקוּ כִּי חָרַב
אֲנִי קָרָא עַל-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: (ב) וְאַתָּה
תִּנְבֵּא אֲלֵיהֶם אֵת כָּל-הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה
מִמְרוֹם יִשְׂאָג וּמִמְעוֹן קִדְשׁוֹ יִתֵּן
קוֹלוֹ שִׂאָג יִשְׂאָג עַל-נוֹהוּ הַיָּדָד
כְּדַרְכֵּים יַעֲנֶה אֵל כָּל-יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ: (ג) בָּא שְׂאוֹן עַד-קִצְהָ
הָאָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה בְּגוֹיִם
נִשְׁפָּט הוּא לְכָל-בֶּשֶׂר הַרְשָׁעִים
נִתְּנָם לְחָרַב נְאֻם-יְהוָה: (ד) כֹּה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנֵּה רָעָה
יֵצֵאת מִגּוֹי אֶל-גּוֹי וְסַעַר גָּדוֹל
יַעֲזֹר מִירְכַת־אָרֶץ: (ה) וְהָיוּ
חֲלָלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִקִּצְהָ

הארץ

קמ"ז בל"ח חס"ק

מיינען נאמען פֿיהרט, אונד
איהר גלויבעט פֿערשאַנט צו
כליבען? ניין, איהר בלייבט
ניכט פֿערשאַנט! איבער אַל-
לע בעוואָהנער דעם לאַנדעס
רושע איך דאַן שווערדט,
שפּריכט דער הערר דער
העערשאַרען. (ב) דייעווע
וואַרטע אַללע מוסט דוא איה-
גען פֿערקינדען, אונד דאַכייא
אויסרופֿען: דער עוויגע דאַג-
נערט שאַן פֿאַן זיינער האָהע
הערצב, לעסט זיינע שטימ-
מע ערטאָנען פֿאַן זיינער היילי-
גען וואָהנונג, פֿירכטערליך
דאַנגערט ער איבער זיינע רע-
זידענץ איינהער, רופֿט: הידר!
וויא דיא קעלטערטרעטער,
דען בעוואָהנערן דער ערדע
צו. (ג) איין געטיממעל ענט
שטעהט, וועלכעס ביז אַן דאַן
ענדע דער ערדע דרינגט, דען
געריכט העלט דער עוויגע אי-
בער פֿעלקער, שפּריכט יע-
דעם שטערכליכען דאַן אור-
טהייל, אונד איבערגיכט דיא
שולדיגען דעם שווערדטע. זאָ

האַט דער עוויגע געשפּראַכען. (ד) פֿערנער שפּריכט דער עוויגע: איין אונגעווייטער
פֿעהרט פֿאַן פֿאַלק צו פֿאַלק, איין שרעקליכער שטורם, ערהעכט פֿאַן דעם ראַנדע דער
ערדע זיך. (ה) צור זעלבען צייט ליעגען דיא ערשלאַגענען דעם עוויגען פֿאַן איינעם ענדע
דער

ר ש י

(כט) מחל. מתחיל: (ל) על נוהו. מתחיל על מורכב ביתו: הידר. ל' הוי שזועקין עושי מלאכה
בנדה בקול רם לזרז את זה להתחזק ודרכי גתות רגילין בה: יענה. כל לשון ענייה לעקת קול רם
הוא: (לא) נשפט. מתוכה בדין: (לב) מגוי אל גוי. שאני מסכסכן זה בזה: מירכתי. בתרגומו
מסיפי

ב א ו ר

חמלא ג"כ ולא תקיא אחכס הארץ (נמדבר י"ח כ"ח). (כט) אנכי מחל, ההפעיל משרש חלל
וענינו התחלה, והטעם הלל החלתי לדבר רעה על ירושלים וערי יהודה, והמה יפלו בראשון,
בנאמר לעיל י"ח את ירושלים ואת ערי יהודה ואיך תחשבו אתם להמלט. (ל) ואתה חנבא,
כלומר אל תפיל דבר מכל אשר אמרתי לך, ותסיים את כל הדברים במאמר חזק וכבד, ואמור

דער ערדע כיו צום אנדערן
 אומהער, זיא ווערדען ניכט
 בעקלאגט, ניכט בעשטאנטעט
 אונד ניכט בעגראבען, אונד
 ווערדען צום דינגער אייף דעם
 באָדען. (לד) יאממערט, איהר
 הירטען! אונד שרייעט, וועל-
 צעט אים שטייבע איך, איהר
 מעכטיגען דער העערדע! דען
 אייערע צייט דעם שלאכטענס
 איזט דא! איך זעלבסט צער-
 שטרייע אייך, אונד איהר פאל-
 לעט היין וויא איין קאסטבארעם
 געפעס. (לה) יעדע צופלוכט פיר
 דיא הירטען איזט פערלאָרען,
 אונד אויך יעדע רעטטונג פיר
 דיא מעכטיגען דער העערדע.
 (לו) יענע קלאגען נון, אונד דייע-
 זע יאממערן, דאס דער העער
 איהרע וויידען פעררוויסטעט,
 (לז) אונד פערשטוממט שמע-
 הען דיא זעעליגען הירדען דא
 פאר דער צאָרנגלוטה דעם
 עוויגען, (לח) דער וויא איין
 לייא זיינע וואָהנונג פערלעסט,
 דען צום ענטזעטצען וואָרד דאָ

הָאָרֶץ וְעַד-קֶצֶר הָאָרֶץ לֹא
 יִסְפְּדוּ וְלֹא יֵאָכְפוּ וְלֹא יִקְבְּרוּ
 לְדָמָן עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה יִהְיוּ:
 (לד) הַיְלִילוּ הָרַעִים וְזַעְקוּ
 וְהִתְפַּלְּשׁוּ אֲדִירֵי הַצֵּאֵן כִּי-מָלְאוּ
 יְמִינְכֶם קִטְבָּה וְהִתְפַּוְּצוּתֵיכֶם
 וּגְפֹלְתֵיכֶם כְּכִלְי חֲמָדָה: (לה) וְאָבַד
 מָנוֹס מִן-הָרַעִים וּפְרִיטָה
 מֵאֲדִירֵי הַצֵּאֵן: (לו) קוֹל צַעֲקַת
 הָרַעִים וַיִּלְלַת אֲדִירֵי הַצֵּאֵן כִּי-
 שָׁדַד יְהוָה אֶת-מְרַעֲיָתָם:
 (לז) וְנָדְמוּ נְאֻת הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי
 חֲרוֹן אַף-יְהוָה: (לח) עֹזֵב כְּכַפִּיר
 סָבוּ כִּי-הִיחָה אֲרָצָם לְשָׂמָה
 מִפְּנֵי חֲרוֹן הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי חֲרוֹן
 אָפוּ:

בראשית

כ"ל

לאנד פאר דעם גרים דעם פערדערבערס, פאר זיינעם צאָרנעם גלוטה.

ר ש י

מסיפי: (לד) הילילו. לשון יללה: והתפלשו. התגלגלו באפר ויטרליו"ר בלע"ז: ותפולותיכו.
 כרי זה המקרא קצר כלומר ותפולותיכם תקרבה לנא: ככלי חמדה. כלומר אם חאמר חשונים
 אנתנו הרבה יש בכלי חמדה של זכוכים נופלים וסחברים ואובדים: (לו) ונדמו. לשון מורבה
 לשון הדישו (לעיל ח') ונדמ' (שס): (לח) עזב ככפיר ונמר. גלה מלכא מכרביה ככפיר העוזב
 את סוכו: היונה. משחבת ציין כן חירגס יונחן. דבר אחר לשון אונאה:

ב א ו ר

ה' ישאג מחמלה על ניהו, ואח"כ יבא שאון עד קצה הארץ. (לד) אדירי הצאן, המה הגדולים
 והטובים שנלאן ההולכים לפני העדר, ואדירי נא משרש אדר, כמו אדירי משרש אבר. והפוצותיכם,
 נחיר"ק חמת חמ"ו, והנכון בזה בדעת החכם געזעניוס, שהוא ההפעיל עבר במד"ב על גזרת
 חרגלתי לאסרים (הושע י"א ג') ועיין הבאור שם, ולפיכא חירגמתי. ככלי חמדה, אחס
 שהייתם ככלי חמדה בשלוחם, עתה הפלו וחשברו (כד"ק), ואולי הכונה כאשר ישנר ויכלה
 האויב כל כלי חמדה, כן חפולו אחס צדי, וכן נחוב (דה"ב ל"ו י') ולתשונת השנה שלח המלך
 נבוכדנצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה'. (לו) ונדמו, ענינו שחיקה ודממה, ר"ל
 הרועים ואדירי לאן ילעקו ויילילו ונאות השלום ישנו דממה. (לח) עזב ככפיר, ככפיר הבא
 על העדר וטרף והשחית הכל, עד אשר לא נשאר דבר לכלות והלך לו. חרון היונה, ר"ל
 שרב האויב האונסת אחס מן ולא יוגו נשיאי עוד את עמי (כד"ק), וכן נינס יחד (תהלים ע"ז ח').

כו (א) בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה מאת יהוה לאמר: (ב) כה ואמר יהוה עמד בהצר בית יהוה ודברת על-כר-ערי יהודה הבאים להשתחנות בית יהוה את כל-הדברים אשר צויתיה לדבר אליהם אל-הגרע דבר: (ג) אולי ישמעו וישבו איש מדרך-כו הרעה ונחמתי אל-הרעה אשר אנכי חשב לעשות להם מפני רע מעלליהם: (ד) ואמרת אליהם כה אמר יהוה אם-לא תשמעו אלי ללכת בתורתי אשר נתתי לפניכם: (ה) לשמע על-דברי עבדי הנבאים אשר אנכי שלח אליכם והשכם ושקה ולא שמעתם: (ו) ונתתי את-

הבית
ר ש י

כו (א) אים אנפאנע דער רעניערונג יהויקים דעם זאנהעם יאשיהו קעניגס אינהודה, קאם דער אויפטראג פאם עוויגען אלוף: (ב) זא שפריכט דער עוויגען שטעללע דיך אין דען פארהאף דעם טעמפעלס אונד רעדע צו דען שטארטלייטען יהודים דיא דאהער קאטמען אים טעמפעל דעם עוויגען צו בעטהען, אל- לע דיעוע ווארטע דיא איך דיר אן זיא אויפטראגע, קיינע זילכע ואללסט דוא אויסלאס- סען! (ג) פילייכט געהען זיא אין זיך אינד יעדער קעהרעט צוריק פאן זייגעם בעזען וואני דעל, זא געבע איך אויף, דען בעזען ענטשלוס, דען איך איהנען צוגעדאכט, איה- רער שלעכטען האנדלונגען וועגען. (ד) זאגע איהנען: זא שפריכט רער עוויגע, ווערדעט איהר מיר ניכט געהארען צו וואנדעלן נאך מיינער לעהרע דיא איך אויך ערטהיילט הא- בע, (ה) אדער אויף דיא ווארי- טע מיינער דיענער דער פרא- פעטען צו מערקען דיא איך צו אייך זענדע, דיא איך זא אפסט שאן געואנדט אינד איהר ניכט אנגעהערט האבעט: (ו) זא

כו (א) בראשית ממלכות. פרשה זו מחטונה קדמה לעליונה ארבע שנים: וישמעו

ב א ו ר

כו (א) בראשית ממלכות, פה מחיל החלק השני מנבואתו ביומי יהויקים לדבר אליהם לזהרות נחמות דברי תוכחה ומוסר, אולי ישמעו וישבו מדרכם הרעה, ונאשר כתבתי בפי' י"ז, וסדרם הסופר לשי סדר השנים מראשית מלכות יהויקים עד אחריתו. אמנם ערב בתוכו תמיד לפי הענין נבואתו ותוכחתו, בימי לדקיה וכמו שבחבתי, ונזהר תבין היטב ההתחלה פה

הבית הזה כשלה ואת העיר
 הזאתה אתן לקללה לכל גויי
 הארץ: (ז) וישמעו הכהנים
 והנביאים וכל העם את-
 ירמיהו מדבר את-הדברים
 האלה בבית יהוה: (ח) ויהי
 ככלות ירמיהו לדבר את כל-
 אשר-צוה יהוה לדבר אל-כל-
 העם ויתפשו אתו הכהנים
 והנביאים וכל העם לאמר מות
 תמות: (ט) מדוע נבית בשם-
 יהוה לאמר בשלוי יהיה הבית
 הזה והעיר הזאת תחרב מאין
 ישב ויקהל כל-העם אל-ירמיהו
 בבית יהוה: (י) וישמעו שרי
 יהודה את הדברים האלה
 ויעלו מבית-המלך בית יהוה

ווערדע איך דיעזעס הויז, שלה
 גלייך סאכען, אונד דיעזע
 שטאדט צום פלוכע ווערדען
 לאססען אללען פעלקערן דער
 ערדע. (ז) דיא פריסטער,
 דיא פראפעטען אינד דאזנאג
 צע פאלק, הערטען ירמיה צו
 וויא ער דיעזע ווארטע פאר-
 טרוג אים טעמפעל דעם עווי
 גען. (ח) אלס נון ירמיה מיט
 דער גאנצען רעדע צו ענדע
 וואר, דיא ער נאך דעם בעי-
 פעהלע דעם עוויגען אז דאז
 זעמטליכע פאלק האלטען
 זאלטע, ערגריפען איהן
 דיא פריסטער דיא פראפעטען
 אינד דאז פאלק אונד ריע-
 פען אויס: שטער בען יא
 שטער בען מוסט דוא!
 (ט) וויא אונטערפענגסט דוא
 דיך צו פראפעציען אים נאמען
 דעם עוויגען אונד צו זאגען:
 דיעזעס הויז ווירד שלה גלייך,
 דיעזע שטאדט פערהעערט
 אונד אונבעוואנהבאר ווערדען?
 אונד זאגלייך ליעף דער גאנצע
 פאלקסהויפע אום ירמיה צו
 זאמען אים טעמפעל דעם
 עוויגען. (י) אלס אבער דיא פירסטען יהודה'ס דיעזען פארפאלל פערנאמען, בעגאכען
 זיא זיך זאגלייך אויס דעם קעניגליכען פאללאסטע אין דען טעמפעל הינויף, אונד
 זעמט:

וישבו

יחיר ה'

עוויגען. (י) אלס אבער דיא פירסטען יהודה'ס דיעזען פארפאלל פערנאמען, בעגאכען
 זיא זיך זאגלייך אויס דעם קעניגליכען פאללאסטע אין דען טעמפעל הינויף, אונד
 זעמט:

ר ש י

(י) וישמעו שרי יהודה. שפסו נביאי השקר והנהנים את ירמיהו:

ב א ו ר

פה בראשית ממלכות. (ז) וישמעו הכהנים, עיין מ"ש בנהקדמה. (ח) מוח המוח, לפי
 משפט המרון בחורה (דברים י"ח כ') אע"פ שנכר נכח כן ירמיה (לעיל ז' ט"ו) פטס א'
 ועשיתי לבית וגו' ולמקום אשר נחתי לכם כאשר עשיתי לשלה, ולא חרץ איש לשונו לו, זה
 סיה בימי יאשיהו המלך וכאשר כתבתי, והוא היה מלך טוב וישר ושמר והליל ירמיה לבנתי
 תח אוחו ביד מנקהי, וייראו הנכונים והנביאים האחרים ליגע בו יד, או לדבר אמו קשות
 ברבים, ויק נקרנס-זמו ארנס. (ט) מדוע נביח, הלא נביאים רבים יאמרו לנו שלום יהיה
 לכם ולא בודיעו לנו דבר מכל זה, ולהנביאים הנכאים טוב יש להאמין יותר מלהנביא אשר
 נכח